

نماز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِتِّبِ الصَّلَاةَ تَنْهَى
 عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

سوره عنكبوت / آیه ۴۵

به نام خدای بخشاینده مهربان

و نماز را برپا دار، که نماز (انسان را) از زشتی‌ها و گناه بازمی‌دارد.

تَنْهَى	الصَّلَاةَ	أَقِمِ
بازمی‌دارد	نماز	برپا‌دار
الْمُنْكَرِ	الْفَحْشَاءِ	عَنِ
گناه	زشتی‌ها	از

نمای درس

نماز چیست؟ نماز چه تأثیری در زندگی ما دارد؟ نماز را کی بخوانیم؟
 نماز را چگونه بخوانیم؟ در این درس پاسخ این پرسش‌ها را می‌یابیم.

سیمای هدایتی آیه

نماز به معنای خم شدن، سر فرود آوردن برای ستایش پروردگار، احترام و اظهار بندگی و اطاعت است.

اولین واجب الهی، نشانه ایمان، پرچم اسلام، ستون دین، کلید بهشت و اولین سوال روز قیامت، نماز است. نماز عملی عبادی است که پنج بار در زمان‌های معینی از شبانه‌روز واجب است. ارزش نماز به قدری بالاست که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آن را مرز بندگی و کفر نامیده است.^۱

نماز، ساده‌ترین، میقین و زیباترین رابطه‌ی انسان با خداوند است که در تمام ادیان آسمانی بوده است.

نماز، تنها عبادتی است که سفارش شده قبل از آن، خوش صداترین افراد بر بالای بلندی رفته و با صدای بلند، شعار « على الصلاة، على الفلاح، على خير العمل » را سر دهند، با اذان خود سکوت را بشکنند و یک دوره اذیت‌های نابالامی را اعلام و غافلان را بیدار کنند. امام حسین علیه السلام ظهر عاشورا برای اقامه‌ی دور نماز، سینه‌ی خود را سپر تیرهای دشمن قرار داد.

قرآن، به حضرت ابراهیم و اسماعیل علیه السلام دستور می‌دهد که مسجد الحرام را برای نمازگزاران آماده و تطهیر نمایند. آری، نماز به قدری مهم است که زکریا و مریم و ابراهیم و اسماعیل علیه السلام خادم مسجد و محل برپایی نماز بوده‌اند.

نماز، یاد خداست و یاد خدا، تنها آرام‌بخش دلهاست. نماز، در بیشتر سوره‌های قرآن، از بزرگ‌ترین سوره (بقره) تا کوچک‌ترین آن (ثر) مطرح است.

نماز تاثیرات زیادی در زندگی انسان‌ها دارد؛ مثلاً:

- نماز انسان‌ها را از گناه و زشتی‌ها باز می‌دارد.

۱. متقی، کنز العمال، ۱۳۶۴ق، ج ۷، ح ۱۸۸۵۱.

- نماز وسیله‌ای برای رسیدن به سعادت، خوشبختی و رستگاری.
- نماز انسان را در مشکلات یاری می‌کند.
- نماز بعد از مرگ همنشین انسان در تاریکی قبر است و او را تنها نمی‌گذارد.
- نماز توشه‌ انسان در روز قیامت است.
- نماز وسیله‌ استجابت دعاست.
- انسان‌ها با نماز روح خود را پاکیزه می‌کنند.
- نماز یک دژ و قلعه‌ محکم در برابر وسوسه‌های شیطان است و او را فراری می‌دهد.
- نماز تکبر را از انسان‌ها دور می‌کند.
- نماز باعث بخشش گناهان می‌شود.
- نماز با جذب فرشته‌ها و دور کردن شیاطین خانه‌ها را نورانی می‌کند.
- نماز بلا را رفع و اندوه را برطرف می‌کند.

نماز نجاتش می‌دهد!

مسلمانان نزد پیامبر نشسته بودند؛ درباره یکی از مسلمانان صحبتی پیش آمد. یکی از حاضران گفت: «آخر این چه مسلمانی است؛ او به مسجد می‌آید نماز می‌خواند، ولی در وقت‌های دیگر اهل گناه است و کارهای زشتی از او سر می‌زند!»
پیامبر صحبت او را قطع کرد و فرمود: بالاخره نمازش یک روز او را نجات خواهد داد. مدتی بعد مرد گناه کار توبه کرد و از آن گناهان دست کشید.^۱

۱. بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸.

صَلِّ الصَّلَاةَ لَوْ قَتَلَتْهَا الْمُؤَقَّتِ لَهَا وَ لَا
 تُعَجِّلْ وَقْتَهَا لِفَرَاغٍ وَ لَا تُؤَخِّرْهَا عَنْ وَقْتِهَا
 كُنِي وَ يَا آنكه در هنگام مشغولیت و كار آن را
 به تأییر بیندازی؛ و بدان تمام اعمالت تابع
 تَبِعْ لِصَلَاتِكَ.
 نماز تو خواهد بود.*

یکی از مهم بین دستورات درباره نماز، خواندن آن در اول وقت است؛ به طوری که در دستورات دینی فضیلت نماز اول وقت بر آخر وقت مانند فضیلت آخرت بر دنیا معرفی شده است.^۱ از این رو شیطان در مرحله اول بر دور کردن انسان از نماز تلاش می‌کند و اگر موفق نشد سعی می‌کند انسان را از نماز اول وقت و با توجه و حضور قلب دور کند.

مواظب باشیم مثل افراد زیر گول شیطان را نخوریم؛

- کسی که ارزش نماز را کم بشمارد (گاهی اوقات نماز می‌خواند و گاهی نمی‌خواند).
- بدون اینکه دلیل مهمی داشته باشد، نماز را به تاخیر بیندازد.
- پیش مردم با دقت و اول وقت و با حوصله، ولی در تنهایی و خلوت، بی‌دقت، آخر وقت و بی‌حوصله نماز می‌خواند.
- نماز خود را سریع و با عجله می‌خواند.

* یعنی اگر نماز را آگونه که باید و شاید و به طور کامل انجام بدهی اعمال دگر نیز سر و سامان پیدا می‌کند؛ علاوه بر آن در قیامت نیز ابتدا به نماز نگاه می‌کنند و سپس به سایر اعمال رسیدگی می‌شود.

۱. ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۳۶.

- بدون توجه به اینکه در برابر چه کسی ایستاده (خدای بزرگ) نماز بخواند؛ مثلاً در نماز با انگشتان و سر و لباس بازی می‌کند، خمیازه می‌کشد، حواسش به موبایل و تلویزیون است و ... .
- در وقت نماز، بی‌حوصله و کسِل است.

نماز اول وقت باعث زیاد شدن عمر و برکت در دنیا و دادن نامه اعمال به دست راست در روز قیامت می‌شود.^۱

یکی از سخت‌ترین جنگ‌ها در زمان خلافت امام علی علیه السلام جنگ صفین بود؛ در این جنگ سپاهیان امام علی علیه السلام در برابر سپاهیان معاویه قرار گرفته بودند؛ آنقدر این جنگ سخت بود که سپاهیان دو طرف وقت استراحت نداشتند و هر لحظه ممکن بود که تیر، نیزه یا شمشیری به سمت آن‌ها بیاید و کشته شوند. در این میان و در وسط میدان جنگ، ابن عباس (پسر عموی پیامبر) که در کنار امیرالمومنین ایستاده بود، متوجه شد که امام چند لحظه یک بار به آسمان نگاه می‌کند. او که از این کار به شدت متعجب شده بود جلو آمد و پرسید: «آقا! چرا به آسمان نگاه می‌کنید؟»

امام فرمود: «برای اینکه نماز اوّل وقت از دستم نرود.»

ابن عباس گفت: «شما الان در حال جنگ و مبارزه هستید؛ چه وقت نماز است؟!»

امام پاسخ داد: «نباید از نماز اوّل وقت غفلت کرد، حتّی در میدان جنگ.»^۲

۱. حیات عارفانه فرزندگان، ص ۱۰ (به نقل از ثمرات، ص ۴۰۸).

۲. سفینة البحار، ج ۲، ص ۴۴.

وَأَنْزَلْنَا فِيهَا مَنزِلَةَ الْمُصِيبِينَ لِمَنَّا زِلْهَا
 الْحَافِظِينَ لِأَرْكَانِهَا الْمُؤَدِّينَ لَهَا فِي
 أَوْقَاتِهَا عَلَى مَا سَنَّهُ عَجْدُكَ وَرَسُولُكَ
 . صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ . فِي رُكُوعِهَا وَ
 سُجُودِهَا وَ جَمِيعِ فَوَاضِلِهَا عَلَى أَتَمِّ
 الظُّهُورِ وَأَسْبَغِهِ وَأَبْيَنِ الخُشُوعِ وَأَبْلَغِهِ

و ما را درباره نماز، همچون کسانی قرار ده که مراتبش را درک کرده‌اند، ارکانش را محافظت نموده‌اند، و آن را در اوقات خود - به (همان) سنتی که بنده و رسول تو [که درودهایت بر او و خاندانش باد] در رکوع و سجود آن و همه فضیلت‌هایش قرار داد- با پاکی تمام و فراگیر، و روشن‌ترین و نهایی‌ترین خشوع به جا آورده‌اند.

یکی از مواردی که در نماز باید به آن توجه کرد، درست خواندن نماز است؛ نمازی می‌تواند جلوی گناه و پلیدی را بگیرد و انسان را به سعادت و خوشبختی برساند که درست خوانده شود؛ نماز درست نمازی است که بنا بر روش رسول خدا ﷺ و اهل بیت علیهم‌السلام ایشان خوانده شود. رسول خدا ﷺ می‌فرمود: وقتی می‌خواهید نماز بخوانید، طوری نماز بخوانید که انگار آخرین نماز این دنیای شماست. برای اینکار فرض کنید؛ بهشت روبرو و جهنم زیر پای شماست؛ پیامبران سمت راست و فرشتگان در سمت چپ تو ایستاده‌اند؛ خدا بالای سر تو است و دارد به نمازت نگاه می‌کند و فرشته مرگ پشت سرت ایستاده و منتظر پایان نماز توست.^۱

نماز کلاغ

روزی رسول خدا ﷺ با اصحاب خود در مسجد نشستند بود؛ مردی وارد مسجد شد و شروع به نماز خواندن کرد. او نماز خود را با سرعت و عجله می‌خواند و رکوع و سجود نمازش را کامل انجام نمی‌داد. رسول اکرم با دیدن نماز او فرمود: «او سر خود را مانند نوک کلاغی که از زمین دانه برمی‌دارد، بر زمین می‌زند. اگر این شخص بمیرد، در حالی که نمازش این‌گونه باشد، بر دین من نمرده است.»^۲

۱. شیخ عباس قمی، سفینه البحار، ج ۵، ص ۱۵۸.
 ۲. سید حمید علم‌الهدی، نماز راه رستگاری، ص ۶۴.

تدبّر کنیم

با تدبّر در آیاتی که واژه فحشاء و منکر در آن به کار رفته است درمی یابیم که:

۱. «فحشا» به گناهی گفته می شود که بزرگ و رسواکننده باشد و «منکر» به کاری گویند که عقل و فطرت و شرع آن را ا کار کند.
۲. خداوند، اولین کسی که ما را از این دو نهی کرده و بازداشته است: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ... وَ يَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ» (نحل: ۹۰) و در مقابل شیطان به بدی و فحشاء فرمان می دهد: «إِنَّ يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ» (بقره: ۱۶۹) فرمان شیطان، همان وسوسه های اوست. نه آنکه اختیار را از انسان گرفته تا انسان مجبور به گناه شود.

حال باید دید علت اینکه در آیه شریفه «إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ» (عنکبوت: ۴۵) نماز را بازدارنده از بدیها و زشتی ها معرفی می کند، چیست؟ بیعت نماز از آنجا که انسان را به یاد نیرومندترین عامل بازدارنده یعنی اعتقاد به خدا و معاد می اندازد، دارای اثر بازدار دگی از فحشاء و منکر است. منتها هر نمازی به همان اندازه که از شرایط کمال و روح عبادت برخوردار است، انسان را از فحشاء و منکر باز میدارد، اگر انسان مدتی کوتاه بر نماز خود یداری کند، و در انجام آن نیت صادق داشته باشد، این امر در کوتاه مدت به طور مسلم باعث می شود که ملکه و توان پرهیز از فحشاء و منکر در او پیدا شود، و بی از معنویت در وجود او ایجاد کند، موجی که سد نیرومندی در برابر گناه محسوب می شود.

نکته ترجمه

۱. لِمَه «تَنْهَى» در زبان عربی فعل مضارع است، این گونه فعل ها گاهی دلالت بر استمرار و پیوستگی دارند و در ترجمه آن از معادل پیوسته یا همیشه استفاده می شود.
۲. «إِنَّ» در زبان عربی برای تأکید به کار می رود. و در ترجمه آن از معادل هایی چون: **حتما** یا **به طور قطع**، **همانا**، **بی گمان** استفاده می شود.

«إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ»

ترجمه دقیق: **حتما** نماز انسان را **همیشه** از **رکار زشت** و **قبیح** باز می دارد.

پرسش و تمرین

واژگان زیر را ترجمه کنید.

تَنْهَى	الصَّلَاةَ	أَقِمَ
الْمُنْكَرِ	الْفَحْشَاءِ	عَنِ

عبارت زیر را ترجمه کنید.

وَأَقِمِ	الصَّلَاةَ	إِنَّ الصَّلَاةَ	تَنْهَى	عَنِ الْفَحْشَاءِ	وَالْمُنْكَرِ	واژگان
						تحت
						اللفظی
						ترجمه
						روان

ج بر اساس محتوای درس به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

۱. تأثیرات نماز در زندگی انسان چیست؟ (پنج مورد را بیان کنید).

.....
.....

۲. آیا هر نمازی انسان را از گناه و پلیدی بازمی‌دارد؟

.....
.....

۲. افرادی که مصداق فریب خوردگان از شیطان هستند، نماز خود را چگونه

می‌خوانند؟ (چهار مورد را بیان کنید).

.....
.....

کارخواست

اگر نماز انسان را از فحشاء و منکر بازمی‌دارد، پس چرا بسیاری از نمازگزاران مرتکب

کبائر و منکرات می‌شوند؟

.....
.....
.....

